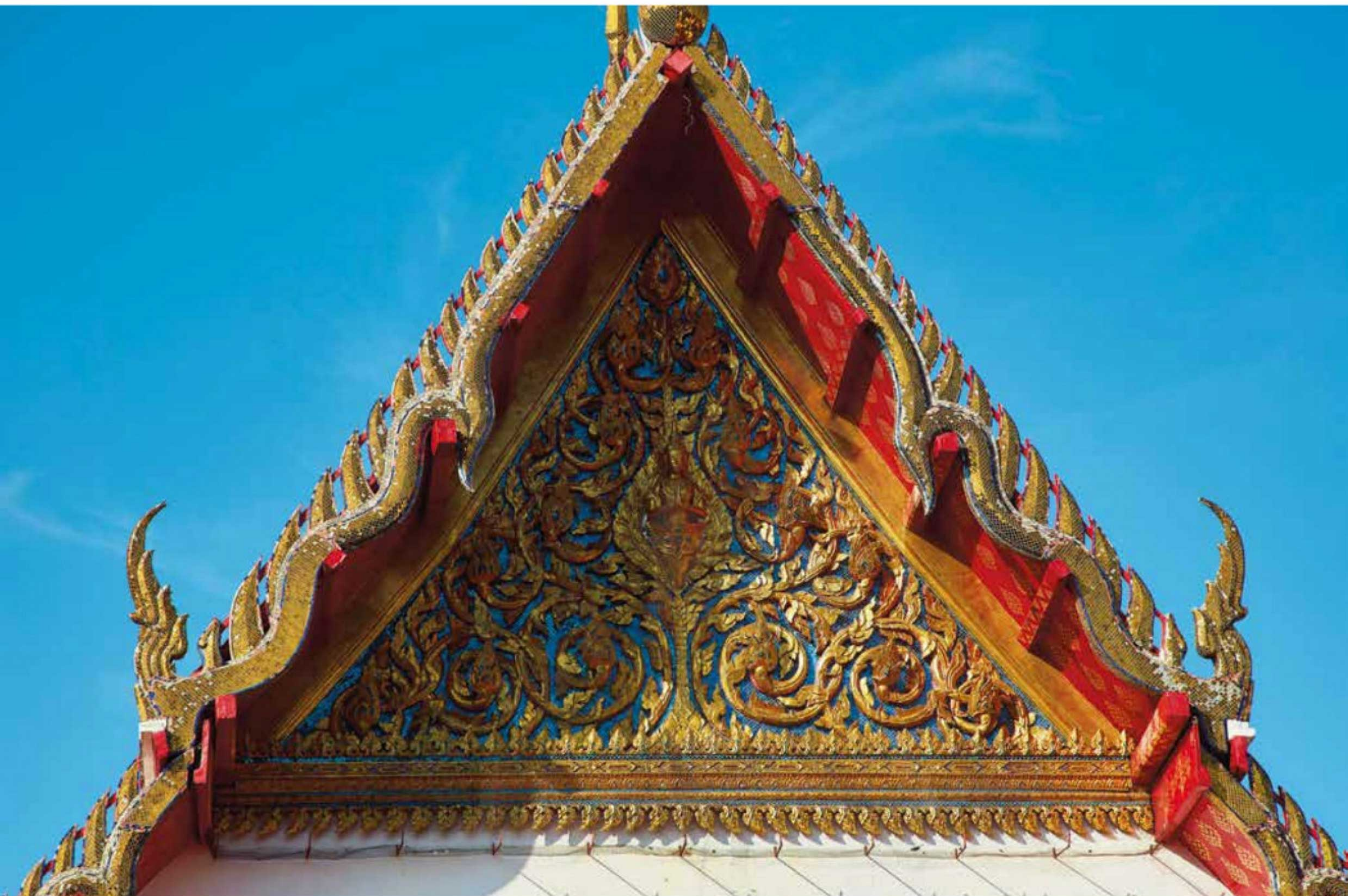

เครื่องลายอง

บ้านลมชนิดหนึ่งมีลักษณะคล้ายตัวนาคลือยคล่องหัวแปทอดลงมาด้านล่าง เครื่องลายองประกอบด้วย
ซ่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ ตัวรวย นาคสะดุ้ง และตัวลายอง

หน้าบันพระอุโบสถด้านหลัง
วัดราชสิทธาราม

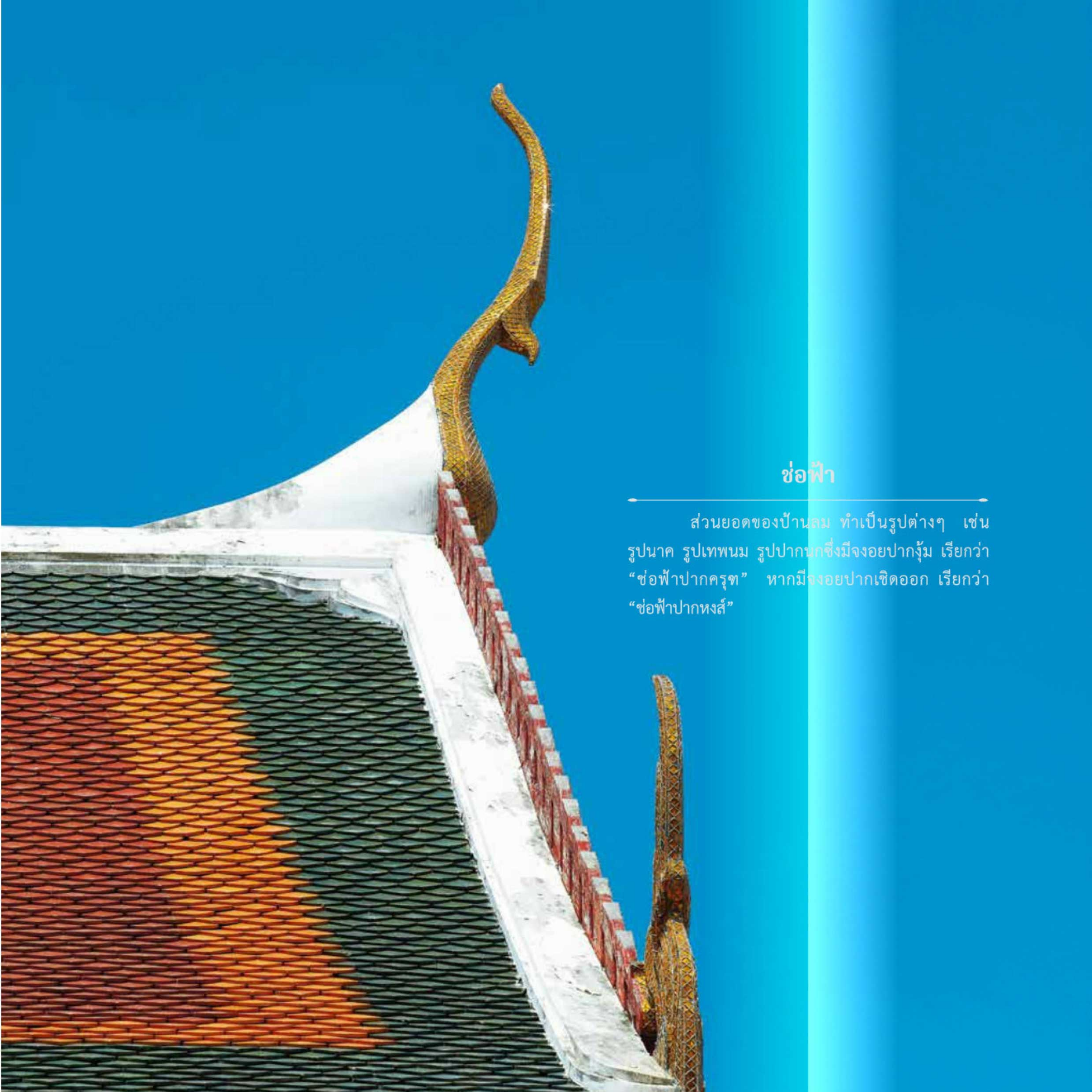
จิตรกรรมเอกรงค์

งานจิตรกรรมที่ใช้สีเพียงสีเดียว อาจจะมีสีอื่นๆ ประกอบด้วย แต่เพียงไม่กี่สีจนดูกลมกลืนไปกับสีโครงสร้างหลัก จนมองเห็นเป็นสีเดียวกัน โดยตลอด เช่น งานจิตรกรรมในกรุพระปรางค์วัดราชบูรณะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งใช้สีแดง มีการตัดเส้นโดยใช้สีดำและปิดทองบางส่วน

จิตรกรรมพหุรงค์

งานจิตรกรรมที่ใช้สีประกอบกันหลายสี ไม่เป็นโคร่งสีเดียวกันตลอด แต่จิตรกรผู้สร้างสรรค์ผลงานต้องคำนึงถึงความกลมกลืนของสีต่างๆ เช่น จิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดสุวรณาราม กรุงเทพมหานคร ที่ใช้สีหลากสีได้แก่ สีดำ สีแดง สีเขียว สีน้ำเงิน สีทอง และสีอื่น

ช่อฟ้า

ส่วนยอดของบ้านลม ทำเป็นรูปต่างๆ เช่น
รูปนาค รูปเทพนม รูปปากนกซึ่งมีงอยปากงุ้ม เรียกว่า
“ช่อฟ้าปากครุฑ” หากมีงอยปากเชิดออก เรียกว่า
“ช่อฟ้าปากหงส์”

ชายคาปีกนก

ชายคาต่ำล่างสุดของด้านแป
ที่สร้างพื้นจากอาคาร ซึ่งมักจะมีเสาดิน
หรือทวยมารองรับ

ชุกชี

แท่นฐานรูปแบบต่างๆ สร้างขึ้นเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปประธานภายในอุโบสถ และวิหาร

ทวย

ไม้ค้ำยันในแนวเฉียงระหว่างเสากับปลายเต้าเพื่อรองรับชายคา ปกติจะพบในอาคารที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งนิยมทำเป็นรูปนาค บางครั้งเรียกว่า คันทวย

ภาพทวารบาล

ภาพจิตรกรรมผู้ดูแลรักษาประตู
หรือทางเข้าสู่ศาสนสถาน อาคารศักดิ์สิทธิ์
หรือเขตพระราชฐาน เพื่อป้องกันมิให้
สิ่งชั่วร้ายเข้าสู่ภายในอาคาร

ใบระกา

ส่วนประกอบของเครื่องลำยอง มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมแนวตั้งเรียงกันเป็นแถวตลอดแนวกรอบป้านลม ซึ่งมีลักษณะคล้ายครีบน้ำครุฑ

โบสถ์ อุโบสถ โรงพระอุโบสถ

อาคารประเภทหนึ่งเนื่องในพระพุทธศาสนา อันเป็นสถานที่หรือเขตของสงฆ์โดยเฉพาะ ซึ่งกำหนดขอบเขตด้วย “สีมา” ภาคอีสานเรียกว่า “สิม” ที่กลายเสียงมาจากคำว่า “สีมา” อันหมายถึงพื้นที่ใช้ทำสังฆกรรม

ภาพไตรภูมิ

ภาพแสดงภพภูมิทั้ง ๓ ซึ่งในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาแบ่งออกเป็นกามภูมิ รูปภูมิ และอรุภูมิ แต่ในงานศิลปกรรมมักแสดงเป็นภาพของสวรรค์ โลกมนุษย์ และนรก ซึ่งลำดับภาพดังกล่าวจากบนลงล่างองค์ประกอบหลักของภาพไตรภูมิ ได้แก่ ภาพเขาพระสุเมรุ และเขาสัตบริภัณฑ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของภาพสวรรค์

ภาพสิบสองภาษา

ภาพวาดในศิลปะไทยที่แสดงบุคคล
หลากหลายชนชาติ เช่น จีน แขก ฝรั่ง ฯลฯ คำว่า
สิบสองภาษา นี้ไม่ได้หมายความถึงจำนวนแต่หมายถึง
ความหลากหลายของชนชาติ ภาพดังกล่าวมักพบ
แทรกอยู่ในงานจิตรกรรมต่างๆ เช่น ฉากผจญมาร
ในภาพพุทธประวัติ หรือบางครั้งใช้เป็นภาพทวารบาล
บนบานประตู หน้าต่าง ด้วยเช่นกัน

ลายชื่อ

ลายที่เขียนเป็นอย่างแถบผ้าสะบัด
กลับไปมา ใช้เขียนเพื่อแบ่งภาพเป็นตอนๆ ในงาน
จิตรกรรมฝาผนัง หรือจิตรกรรมภาพพระบฏ

สีมา

เครื่องหมายแสดงขอบเขตตามพุทธบัญญัติระบุว่า สีมามี ๘ ชนิด คือ ภูเขา หิน ป่าไม้ ต้นไม้ จอมปลวก หนทาง แม่น้ำ (คูน้ำ) และสระน้ำ (หนองน้ำ) สีมามักทำด้วยหิน ปักล้อมรอบพระอุโบสถ

เส้นสินเทา หรือ เส้นคดกริช

แนวแบ่งภาพในงานจิตรกรรมไทยโบราณ มักเขียนเป็นเส้นหักฟันปลา หรือเขายอดแหลม พบในงานศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลาย สืบเนื่องมาในสมัยรัตนโกสินทร์ อนึ่ง ยังไม่ทราบถึงที่มาของคำว่า “สินเทา” อย่างแท้จริง เส้นสินเทานี้ บางครั้งเรียกว่า เส้นคดกริช

หน้าบัน

แผงไม้ หรือปูนรูปสามเหลี่ยมที่ปิดโครงหลังคาด้านสกัดหน้า-หลังของสถาปัตยกรรมเนื่องในศาสนาและพระมหากษัตริย์ ส่วนเรือนทั่วไปเรียกว่า “หน้าจั่ว” นอกจากนี้ หน้าบัน ยังหมายถึงส่วนประกอบของปราสาทแบบเขมรตั้งอยู่เหนือทับหลัง ซึ่งมีลักษณะเป็น ทรงสามเหลี่ยม ภายในนิยมสลักลวดลาย หรือภาพเล่าเรื่อง

หางหงส์

ส่วนล่างของเครื่องลายองที่ทำเป็นตัวนาครประหนึ่งว่าเลื้อยลงมาจากด้านบนตามแนวจันทันหลังคาของจั่วหน้าบ้านพอลงถึงด้านล่างยกขึ้นเรียกว่า “หางหงส์” ซึ่งลาวเรียกว่า “นาคชูคอ” หางหงส์นี้ ตั้งอยู่บนรอยระกา หรือปลายตะเข้สันหลังคาของสถาปัตยกรรมแบบไทยประเพณี เช่น โบสถ์ วิหาร พระที่นั่ง เป็นต้น